

Джерела та література

1. Арндт Х. Vita activa, или О деятельной жизни. - СПб., 2000.
2. Барт Р. Война языков // Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. - М., 1989. - С. 535-540.
3. Барт Р. Разделение языков // Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. - М., 1989. - С. 504-519.
4. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. - Харьков, 2004.
5. Вайшенберг З. Новина журналістика - К., 2004.
6. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. - М., 1996.
7. Корнев М. Н., Фомічова В. М. Психологія масової поведінки. - К., 2000.
8. Лосев А. Ф. Диалектика мифа // Лосев А. Ф. Из ранних произведений. - М., 1990.
9. Нозль-Нойман Э. Общественное мнение. Открытие спирали молчания. - М., 1996.
10. Почепцов Г. Г. Тоталитарный человек. Очерки тоталитарного символизма и мифологии. - К., 1994.
11. Різун В. В. Маси. - К., 2003.
12. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. - СПб., 2000.
13. Юнг К. Г. Архетип и символ. - М., 1991.

Поступила до редакції 28.08.2007 р.

УДК 654.1:81'243(477):32.019.51(100)

Павленко Л.Г.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ НОВИНИХ РАДІОПРОГРАМ З УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАКОРДОННОЇ АУДИТОРІЇ

Павленко Л.Г. Особенности подготовки новостных радиопрограмм из Украины для зарубежной аудитории
В статье исследуются особенности подготовки новостных программ Всемирной службы радиовещания Украины для зарубежной аудитории. Рассматриваются основные принципы подбора событий для освещения в международном радиоэфире.

Ключевые слова: новости, украинское иновещание, международный радиоэфир

Павленко Л.Г. Особливості підготовки новинних радіопрограм з України для закордонної аудиторії
У статті досліджуються особливості підготовки новинних програм Всесвітньої служби радіомовлення України для закордонної аудиторії. Розглядаються основні принципи відбору подій для висвітлення в міжнародному радіоєфірі.

Ключові слова: новини, українське іномовлення, міжнародний радіоєфір

Pavlenko L.G. The peculiarities of the compiling of the news radioprograms from Ukraine for the international listeners
The article focuses on the peculiarities of the compiling of the RUI news programs and investigates the main principles of the choosing the events, which are to be mentioned in the international radio space.

Key words: news, Ukrainian international broadcasting service, international radio space

Актуальність теми. Світовий інформаційний простір максимально насичений і постійно поповнюється інформацією. Одна з головних вимог до сучасного інформаційного продукту - новизна. Особливо коли йдеться про явища, процеси та події навколишньої дійсності. В процесі глобалізації ми відчуваємо, як світ стає тіснішим. Все, що трапляється за десятки тисяч кілометрів, у найближчому майбутньому може тим чи іншим чином торкнутися і нас. Аби задовольнити свої інформаційні інтереси, ми звертаємося до Інтернету, преси, телебачення та радіо. І найперше, чого прагнемо, відкривши газету, ввімкнувши телевізійний чи радіоприймач, - дізнатися про новини. Всі ці нові знання про людей, міста, країни формують в аудиторії певний їх образ, котрий не обов'язково відповідає дійсності, але завжди складається відповідно до фактів, що відбулися та набули розголосу. Згадаймо, з якою обережністю ставилися до України за кордоном у перший десяток років після аварії на Чорнобильській АЕС. Загалом, за окремими виключеннями, світ не знав держави Україна. Все, що про нас повідомляли іноземні ЗМІ, повідомляли як про частину Радянського Союзу. Раптом прогрімала інформація, де чітко йшлося про техногенну катастрофу в українському місті Чорнобиль. Нині це - вже історія. Але відтоді не змінилися основні принципи інформаційної діяльності. І сьогодні Україну у світі сприймають через призму новин про реалії життя в нашій державі.

Усвідомлюючи важливість впливу міжнародних новинних програм на формування іміджу держави, вітчизняні науковці все частіше обирають саме цю сферу інформаційної діяльності об'єктом своїх наукових досліджень. Зокрема, до проблем новинної журналістики зверталися у своїх працях

такі українські вчені, як В. Миронченко [4], А. Чічановський [7]. Разом з тим, особливості підготовки новинних програм міжнародного радіомовлення з України, не досліджені у вітчизняному журналістикознавстві. У світовому радіоєфірі нашу державу представляє Всесвітня, служба радіомовлення України.

Мета статті - розглянути особливості підготовки новинних програм для аудиторії українського іномовлення, котра проживає більш як у п'ятдесяти країнах світу. Дослідити, в чому полягають основні принципи відбору подій для висвітлення в міжнародному радіоєфірі та з'ясувати специфіку підготовки сюжетів для новинних програм Всесвітньої служби радіомовлення України.

Постановка проблеми. Дослідники радіо називають новини основою радіомовної діяльності [8, с.71]. Ця теза може бути справедливою також щодо інших видів ЗМІ. Загалом, новини часто розглядають як робочий матеріал для медіа [2, с.22]. Спочатку з'являється інформаційний привід, котрий дає підґрунтя та теми для інформаційно-аналітичних передач. Визначення новини у журналістиці сформулював В. Миронченко в „Основах інформаційного радіомовлення”: „...під новиною у журналістиці розуміють певну сукупність відібраних, упорядкованих і втілених у відповідну форму відомостей, що стосуються чогось одиничного (події, явища, процесу) й які раніше не були відомі слухачам, читачам чи глядачам” [4, с 126]. В. Миронченко визначає також два основні чинники, необхідні для новин, інтерес і важливість. Аналогічні критерії зустрічаємо і в „Новинній журналістиці” 3. Вайшенберга. [2, с.23]. Він пише, що у країнах західного типу основою для роботи медіа є інтерес громадськості; у країнах так званого третього світу критерії для відбору новин визначаються цілями національного відродження та суспільного виховання; у соціалістичних країнах стосовно того, що становить інтерес, існують (чи існували) вказівки на основі марксизму-ленінізму - новини повинні були давати орієнтири для суспільно-політичного розвитку.

Засоби масової інформації України як держави, котра інтегрується до європейського співтовариства, намагаються своєю роботою відповідати на інформаційні запити суспільства. Тому і новинні програми на різних каналах радіо та телебачення готуються у відповідності до інтересів їх аудиторії. Всесвітня служба радіомовлення України веде передачі на Північну та Південну Америку, Західну Європу, Російську Федерацію, Казахстан, Австралію (всього понад 50 країн). Отже, аудиторію вітчизняного іномовлення складають представники української діаспори та іноземці, котрі цікавляться подіями у нашій державі.

В чому ж полягає специфіка підготовки новинних програм з України для закордонної радіоаудиторії? На першому етапі цього процесу - етапі відбору подій для подальшого їх висвітлення в міжнародному радіо єфірі - ці особливості визначає коло слухацьких інтересів, про що вже було сказано вище. Іноземна радіоаудиторія не обізнана з подробицями усіх подій, що відбуваються в Україні. Можна також припустити, що новини з України регулярно не прослуховують навіть ті, хто прагне якомога більше про нас знати. Це означає, що, обираючи події для висвітлення в єфірі, журналіст має зважити, наскільки вони можуть бути цікаві та важливі для слухача. Так само зважає ці обставини і ведучий, обираючи інформації для прочитання їх у єфірі. Всесвітня служба радіомовлення України - державний засіб масової інформації. Однією з основних функцій станції є інформування про події державного значення, про точки зору представників офіційної влади на факти внутрішнього життя держави та міжнародної діяльності.

Дослідник українського радіо В. Миронченко, визначаючи функції новин у радіомовленні, зауважує, що у практиці радіомовлення новини виконують досить широке коло обов'язків. „Вони першими відображають найважливіші події як у житті нашої країни, так і за кордоном, першими знайомлять слухачів з думками, оцінками й коментарями стосовно цих подій...Новини допомагають слухачам не лише орієнтуватися в складних подіях і процесах сучасності, а й формують у них спільність поглядів, думок, оцінок, змінюють волю мас... За допомогою новин радіо задає своїй аудиторії певну орієнтацію, створює певний суспільний настрій, формує соціальні почуття” [4, с.141]. Тому обираючи подію для висвітлення у світовому радіоєфірі, редакції Радіо „Україна” керуються, насамперед тим, що щоденні новини про Україну формують її імідж у світі. І тут не можна легковажити. Наприклад, нинішня політична криза в державі. Журналісти намагаються добросовісно висвітлювати її/перебіг. Але в моменти загострення кризи, як-от під час протистояння у Генеральній прокуратурі, коли до Києва прямували частини Внутрішніх Військ держави, політики найвищого рангу дозволяли, собі емоційні, заяви. Стрічки інформаційних агентств були переповнені неперевіреною суперечливою інформацією. В напруженій ситуації варто максимально виважено підходити до вибору матеріалу для новинних програм., У такі періоди, зростає інтерес закордонної, слухацької¹ аудиторії до новин з України. Журналіст, має задовольнити слухацькі запити максимально об'єктивною інформацією;,: .не.: впадаючи -в. крайнощі. Про відповідальність, співробітників, котрі, готують передачі про будь-який конфлікт...читаємо» зокрема, у дослідженні „Теле/радіоновини та меншини” Д.-Брауна: „...працівники засОбів-масової інформації, що створюють програми... повинні

усвідомлювати, що слова та образи по-різному інтерпретуватимуть, як у різних культурах, так і в межах однієї культури" [1, с. 114].

Загалом у повсякденній роботі Всесвітня служба радіомовлення при виборі подій для висвітлення у новинних програмах керується традиційними критеріями, котрі є визначальними для більшості засобів масової інформації. Йдеться про так звані стереотипно визначені критерії ревалентності події. Такі, як, наприклад, тривалість якоїсь конфліктної проблеми, ступінь відомості учасників події та її просторову віддаленість [2, с.22]. Це загальні критерії, в числі яких вже було названо слухацький інтерес. Тут варто уточнити, про які саме інтереси йдеться. Оскільки з матеріальних причин Радіо „Україна" не проводить дослідження своєї аудиторії, про інтереси слухачів станція дізнається з листів та у безпосередньому спілкуванні зі слухачами. Як правило, закордонну аудиторію не цікавлять повсякденні українські проблеми - конфлікти у владі, судові процеси, повідомлення про аварії та інші новини, котрі зазвичай цікаві вітчизняному слухачеві. Ось кілька прикладів. Восени 2006 року значна кількість подій в Україні була пов'язана зі зростанням цін на енергоносії, наслідком чого стало підвищення тарифів на комунальні платежі. Тривалий час у вітчизняних ЗМІ це була тема „номер один". Що й природно, бо українців хвилювало питання про те, скільки грошей їм доведеться сплачувати за комунальні послуги. Однак для закордонної аудиторії така інформація не мала жодної цінності. Так само було і з висвітленням судової тяганини ошуканих вкладників банків та будівельних компаній. Іноземних радіослухачів хвилюють більш загальні питання. Як розвивається економіка країни? Наскільки забезпечено дотримання прав людини на території держави? Чи якісну освіту отримують українці? Які наші національні, моральні та релігійні ідеали? Так, безумовно, закордонного радіослухача, особливо якщо він має українське походження, зацікавила новина про визнання Верховною Радою України голоду 1932-1933 років актом геноциду проти українського народу, новина про ініціативу створення у Києві музею радянської окупації. Обов'язковими для висвітлення у міжнародному радіоєфірі є новини про головні події суспільно-політичного життя країни.

Ще одним важливим аспектом є інформування про міжнародну діяльність України як держави, котра інтегрується у європейське співтовариство. Відомо, що серед населення країн-членів Європейського Союзу вже неодноразово проводилися опитування щодо ставлення до можливого вступу України до ЄС. Варто зазначити, що результати таких досліджень мають позитивну для нас динаміку зростання (до 52 %) [5]. В цій ситуації важливо підтримувати імідж України як держави, котра активно співпрацює на міжнародній арені з багатьма країнами, міжнародними організаціями в різноманітних сферах життєдіяльності (питаннях безпеки, охорони здоров'я, науки, спорту, культурного обміну тощо). Наукове дослідження цієї проблеми здійснила Н. Скофенко, котра визначила однією з головних функцій ЗМІ, призначених для закордонної аудиторії, популяризацію миролюбивих цілей та акцій держави у зовнішній політиці, інформування широкої закордонної громадськості про державну міжнародну політику..." [6, с. 1].

Всесвітня служба радіомовлення України є державною радіостанцією. Отже, насамперед дбає про захист національних інтересів у світовому інформаційному просторі. Сьогодні журналістикознавці часто констатують існування несприятливого іміджу у закордонних ЗМІ. „Як правило, висвітлюються негативні події..." [3, с. 127]. Турбуватися про заповнення ніші позитивної інформації про себе має сама держава. Тому, здійснюючи міжнародну радіомовну діяльність, зокрема і формуючи новинні програми, Радіо „Україна" дбає про національні інтереси. Це не означає приховування чи „прикрашання" негативної інформації.

Вибір подій для подальшого їх висвітлення у міжнародному радіоєфірі є важливим первинним етапом у процесі підготовки новинних програм Всесвітньої служби радіомовлення України. Другий, не менш важливий етап, - підготовка та подача матеріалів до ефіру. В. Миронченко, до досвіду якого ми вже неодноразово зверталися у цій статті, в „Основах інформаційного радіомовлення" дослідив, як політична лінія редакції може збільшувати або зменшувати значення новин для слухачів. „Одна й та ж сама новина може бути викладена по-різному. В одному випадку - широко з наведенням деталей і подробиць, роз'ясненням та оцінкою; у другому - коротко, майже похапцем, на рівні хронікальної констатації; у третьому - взагалі не включатися до програм" [4, с 139]. Реалізуючи таким чином інформаційну політику, важливо не перетворитись із засобу масової інформації на засіб пропаганди. Інакше слухач просто втратить інтерес до такого інформаційного джерела. Водночас науковці-журналістикознавці говорять про необхідність створення інформаційних конструкцій для міжнародного користувача з обов'язковим урахуванням національних цінностей. „...Всі... фактори і тенденції накладають відбиток на масові інформаційні процеси і, особливо, на ту їх частину, яка стосується міжнародного обміну новиною інформацією. Наголошуючи на значущості саме новинної інформації, зауважимо, що новина - це саме та субстанція, в ім'я якої, в першу чергу, функціонують засоби масової інформації, для якої вивільняється інформаційний простір, про яку найбільше дбають ті, хто опікується свободою слова" [7, с 16]. Способи подачі новин українським іномовленням є

характерними для більшості радіостанцій, формат яких передбачає наявність новин в ефірі. Щогодини протягом десяти хвилин ведучі читають повідомлення, котрі надходять від інформаційних агентств. Протягом доби новини у викладі дикторів звучать три рази німецькою мовою, чотири - англійською та сімнадцять - українською. До вечірніх розширених україномовних випусків новин журналісти готують матеріали про події, що відбулися протягом дня. Це може бути радіоповідомлення, радіокореспонденція, репортаж, коментар чи інтерв'ю. Середня тривалість звукових журналістських матеріалів - близько п'яти хвилин. Варто зауважити, що такий час звучання не є характерним для редакцій внутрішнього мовлення. Наприклад, тривалість матеріалу на Першому каналі Національного радіо - до трьох хвилин. Журналісти, котрі готують новини для закордонної радіоаудиторії, викладають матеріал більш ґрунтовно, не поспішаючи, аби слухач міг краще зрозуміти зміст почутого.

Ще один спосіб ознайомлення закордонних слухачів з подіями в Україні - виклад найцікавіших матеріалів українських періодичних видань. Як правило, це інтерв'ю політиків, державних та громадських діячів, статті на актуальні теми суспільно-політичного життя та про важливі історичні дати чи постаті. Загальне уявлення про теми, котрі висвітлюють вітчизняні часописи, слухач може скласти зі щоденних оглядів преси.

Часто на Радіо „Україна" відбувається безпосереднє висвітлення подій під час прямих трансляцій. Завдяки таким включенням слухачі у найвіддаленіших від нашої держави точках світу мають нагоду відчувати себе учасниками святкових богослужінь у храмах, урочистих заходів на вшанування пам'яті жертв голодомору чи прес-конференції глави держави.

Висновки. Отже, добираючи події для подачі у новинних програмах Всесвітньої служби радіомовлення України, журналісти керуються критеріями важливості події, того, наскільки ця подія відображає процеси, що відбуваються у державі. Ще один важливий критерій - відповідність запитам аудиторії, тобто наскільки та чи інша подія може бути цікава для закордонною слухача. Висвітлювати українські реалії кореспонденти іномовлення намагаються ґрунтовно і зрозуміло для слухачів, котрі знаходяться поза вітчизняним інформаційним полем. Головний принцип, котрим керуються журналісти вітчизняного іномовлення, - підтримка національних інтересів держави, створення позитивного іміджу України на світовій арені. Саме необхідністю турбуватися про те, якою нашу державу бачить світ у засобах масової інформації, зумовлена потреба подальших журналістскознавчих досліджень питань підготовки програм для закордонної радіоаудиторії.

Джерела та література

1. Браун Д. Теле/радіо новини та меншини. - К.: Всеуито, 1996. - 160 с.
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник: стандарти якості журналістської практики. - К.: Академія цільної преси: Центр вільної преси, 2004. - 262 с.
3. Голік О. Історіографія питання іміджу України на сторінках російської та американської преси // Наукові записки Інституту журналістики. - 2006. - Т. 22
4. Миронченко В. Основи інформаційного радіомовлення: Підручник. - К.: ІЗІН, 1996. - 440с.
5. Сайт Міжнародної мережі підтримки вступу України до ЄС «Ялтинська Європейська стратегія»
6. Скофенко Н. Роль средств внешнеполитической информации УССР в освещении международной деятельности республики. Автореф. дис. канд. филол. наук: 10.01.10 КГУ им. Т. Г. Шевченко. - К., 1991. - 16с.
7. Чічановський А. Новина в журналістиці: Проблеми практичної політики. - К.: Грамота, 2003. - 48 с.
8. Chantier P., Stewart P. Basic radio journalism. - GB: Oxford, 2004. - 267 p.

Поступила до редакції 04.09.2007р.